

Polonya'nın Tek Müslüman Azınlığı Tatarlar

*Erşahin Ahmet AYHÜN**

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan Beyefendi'nin talimatlarıyla ve beraberinde 17 EKim 2017 tarihinde katıldığım Polonya ziyareti sırasında TİKA Başkanımız Serdar Çam Bey'in aracılığıyla Polonya Müftüsü Tomasz Miskiewicz ve Müftü Yardımcısı Yardımcısı Mirzagalib Radzhabaliev ile Varşova'da yaptığım toplantı ve diğer araştırmalarım neticesinde hazırladığım rapordur.

Günümüz Polonya'sında tahmini rakamlara göre 6 bin civarında Müslüman Tatar azınlığı yaşamaktadır. Bu rakamlara Türkiye'den Polonya'ya giden az sayıda gurbetçi ve üniversite öğrencilerimizi de ilave edebiliriz.

Soldan Sağa: Mirzagalib Radzhabaliev Polonya Yüksek İslam Birliği İmamı ve Müftü Yardımcısı, Tomasz Miskiewicz Polonya Müftüsü, Yrd. Doç. Dr. Erşahin Ahmet Ayhün ESOGÜ İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi ve Türkiye Cumhurbaşkanlığı Delegesi

* Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, İslam Tarihi Anabilim Dalı, Dr. Öğr. Üyesi, ersahin@ogu.edu.tr

Halihazırda; Polonya Tatarlarının başında kendilerinden bir Müftü ve Tacikistanlı Müftü Yardımcısı bulunuyor. Polonya Tatarı olan Müftü ve hemşehrileri ana dilleri olan Tatarca'yı bilmiyor Lehçe konuşuyor. Türkiye'de hafızlık eğitimi alan Müftü Yardımcısı aynı zamanda imamlık yapmaktadır. Kendi beyanına göre yalnızca Cuma namazları cemaatle kılınmaktadır.

Müslüman Tatarların Polonya'daki Geçmişi

Kendi topraklarından binlerce km uzaklıkta farklı inanç ve kültürlerin arasında asırlarca yaşamalarına rağmen, ana dilleri dışında dini ve milli kimliklerini korumayı başarabilen Tatarların hikâyesi ise dikkate şayandır.

Tatarların Polonya'ya gidip yerleşmeleri 700 yıl öncesine dayanmaktadır. Müslüman Tatarların bu topraklara gelişi üç yoldan olmuştur.

1. Paralı askerlik: Kadim Devletlerimizden Altun-Orda'nın erlerinden bir grup süvari, Lehistan Krallığının daveti üzerine paralı asker olarak Polonya'ya gitti ve yerleşti. Orta Asya'lı usta muhariplerin son derece memnun edici hizmetleri karşılığında Leh Kralı Jan 3. Sbieski kendilerine büyük araziler bağışladı. Bu askerler Polonya halkı tarafından da saygı ve hüsnü kabul gördü.

2. Göçler: Altun-Orda'da iktidar mücadelelerini kaybeden muhalifler Lehistan'a kaçmaya başladı.

3. Esirler: Lehistan ve Polonya ile yapılan savaşlarda esir düşerek oralarda kalanlar oldu.

Dolayısıyla Polonya topraklarına gidip yerleşen Tatarlar hep erkekti. Başlangıçta nesillerini Leh hanımlarla evlenerek devam ettirdiler. Yeni doğan tatar çocukları ana dillerini Leh annelerden öğrendi. Kanaatimizce dini ve milli kimliklerini kaybetmeyen bu nesillerin ataları, dinine ve örfüne bağlı, sağlam bir iradeye, tarih bilincine ve genetik üstünlüklere sahip olmalıydılar, aksi halde kaybolup giderlerdi. Tatarlar bu hasletlerinden olsa gerek sadece Polonya'da değil Dünya'nın çeşitli bölgelerinde de her türlü şartlarda kimliklerini kaybetmeden varlıklarını sürdürmektedirler.

POLONYA'NİN TEK MÜSLÜMAN AZINLIĞI TATARLAR

Bugün Polonya Tatarlarının belli başlı özellikleri şunlardır:

1. İç evliliğe önem vermeleri.
2. Müslüman oluşları.
3. Belli bir bölgede toplu olarak yaşamaları.
4. Kendine özgü kültürlerini korumaları.
5. Polonyalı olmaları.

Avrupa Birliği üyesi olan Polonya, Müslüman azınlıklara kendi müftülerini seçebilme hürriyeti tanımıştır. Polonyalı Tatar Müslümanlar ibadetlerini yapabiliyor ve dini Bayramlarını kutluyorlar. Polonya'da "hayvan hakları yasası"na rağmen kurbanlarını kesebiliyorlar. Polonya Tatarlarının ilk yerleşim yeri olan "Bohoniki" ve "Kruszyniany" köylerinde Müslüman mezarlıkları bulunuyor. Polonya Müslümanlarının sayılarını tam olarak belirlemek gerçekten imkânsızdır. Polonya Müslümanlar Birliği sayıma niyetlenmiş fakat buna izin verilmemiştir.

Polonya Müslümanlarının Sorunları

- Polonyalıların İslam ve Müslümanlar hakkındaki bilgileri yetersizdir. İslam, diğer batılı ülkelerde olduğu gibi yabancı bir unsur gibi görülmekte hatta karşıt propagandalar yaygındır.

- Polonyalı Müslümanların genel ekonomik durumu zayıftır.
- İslami faaliyetler için yeterli mali finans sağlanmamaktadır.
- Helal gıda temininde zorluk yaşanmaktadır.
- Günlük ibadetlerin yapılacağı yeterli mabet yoktur.
- Çalışmaları koordine edecek bir "lider şahıs" veya kurum yoktur.
- İslami faaliyetlerle meşgul olanlar gönüllülerdir.
- Polonyalı Müslümanlar iyi teşkilatlanamamışlardır.
- Resmi ve profesyonel elemanlara ihtiyaç vardır.

Öneriler

Polonya Müftüsüne bizden beklentilerini sorduğumda TİKA projelerinden duyduğu memnuniyeti dile getirerek işbirliği yapabilecekleri partner kurumlar ve eğitim planlama ve koordinasyonunda destek istedi. Özellikle din eğitimi ve öğretimi konusunda Türkiye'yi örnek almak istediklerini belirterek, Türkiye'de din eğitimi veren kurumlarla iş birliğinin önemini vurguladı. Atadilleri olan Tatarca'yı bilmediklerini, kendilerine bu konuda da destek vermemizi istedi.

Bir milleti ayakta tutan önemli unsurlar din, dil, kültür ve tarih bilincidir. Polonyalı Müslüman Tatarlara bu konulara yönelik olarak Diyanet İşleri Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, TİKA, Ulusal Ajans, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı ve Yunus Emre Derneği nezdinde faaliyetler yapılabilir.